

Ardealul Economic

ORGAN AL INDUSTRIEI, COMERȚULUI ȘI FINANȚEI DIN ARDEAL ȘI BANAT

Director:
TRAIAN CHIRILA

ABONAMENTE:
Particulari 1 an 6 luni
Autorități, bănci și întreprinderi in- 300 400
dustriale și comerciale 1000 500
Publicații cm.-patrat Lei 10.

Redacția și administrația
Str. Minerva No. 7.
CLUJ. TELEFON 444

Camerele de Muncă

Chestiunea înființării Camerelor de Muncă s'a pus nu astăzi pentru primă dată. A discutat-o și guvernul liberal din trecut ajungând până la întocmirea unui „anteproiect de lege”. În fața Parlamentului însă, din motive pe cari noi nu le putem cunoaște, n'a ajuns.

Actualul guvern de asemenea se preocupă în mod serios, de înființarea Camerelor de Muncă și după informațiile ce le deținem din cea mai autorizată sursă, proiectul de lege e întocmit și va fi supus discuției Parlamentare imediat după deschiderea din Noemvrie.

Că vor fi utile aceste Camere de Muncă rămâne să vedem activitatea ce o vor dezvolta pe terenul practic.

Apriori, noi nu combatem acest lucru, dar nici nu ne prea însușim, dată fiind existența și a altor instituții similare, Camerele Agricole de o pildă, despre a căror activitate în jurul protejării producției agricole, nu știm absolut nimic.

Că înființarea lor este necesară, nu ne îndoiim, dar nu înființare, pentru a ține pas cu civilizația occidentală, nu pentru a îndeplini o goală formalitate, neglijând cu desăvârșire fondul, activitatea și lupta, ci pentru protejarea industriei și comerțului.

Întreținerea bunelor rapoarte între factorii producției să se manifesteze în mod empiric, iar nu platonice, cum obișnuit se face.

Să contribuie la o temeinică organizare și pregătire profesională a salariaților din industrie și comerț, luând în seamă și naționalitatea — de apoi nu va fi decât un

paș, până la naționalizarea faptică a industriei și comerțului.

Lupta între naționalități, desvoltarea acestui sentiment de egoism al națiunilor după războiul european mai ales, e necesar să se manifesteze în mod practic și pe acest teren.

Un punct ce urmăresc aceste Camere de Muncă, mai este, să cunoască piața muncii și să organizeze sau să contribuie la organizarea birourilor de plasare, luând ori semnând, autorităților în drept măsurile necesare pentru înălțarea sau reducerea crizelor de șomaj.

Dezideratul e important, nu știm însă de ce lipsește de acest punct, ca din întreaga lege de altfel, chestiunea grevei a lockouturilor, și a întreprinderii lucrului de către muncitori.

Știm, există o reglementare și a acestei chestiuni, cea mai importantă după noi, dar credem, că ia aparține, sau cel puțin ar trebui să aparțină, competenței Camerelor de Muncă, dacă vom serioasă a occidentalizare a vieții noastre pe toate terenurile.

Greva, am văzut, este suprimată prin legi politiste, ce iace un stat modern nu poate admite mai departe.

Muncitorii industriali și comerciali, ca și ceilalți muncitori sunt un important factor social, chiar în țara noastră agricolă, de care trebuie să fim seamă între toate împrejurările.

Un alt deziderat nu mai puțin important este, ca aceste Camere de Muncă, să aperse și să susțină drepturile salariaților din industrie și comerț pentru neplata valorilor sau

pentru concedieri intempestive, putând valorifica în justiție, în locul celor în drept, dar în numele acestora, drepturile derivând fie din contractele individuale, fie din convențiile colective de muncă.

Actualul ministru al muncii dl. Trancu-Jași a luat din nou în discuție anteproiectul întocmit de antecesorul său din guvernul liberal și-l va supune modificat discuției parlamentare.

Nu avem posibilitatea de a cunoaște modificările aduse, dar ne exprimăm convingerea, că anteproiectul de lege liberal, n'a urmărit serios o protejare a industriei și comerțului, ci a dorit mai mult, crearea de noi instituții... politice.

Căci altfel nu putem explica enormele lacune a acestei legi izvorite desigur nu din o necunoaștere a situației reale, ci din o ieftină socoteală electorală, politică.

„Ardealul Economic” ziar în afară de orice politică de partid, își ia îndrăzneala să facă aceste neplăcute constatări, și să protesteze cu hotărâre, contra introducerii zizaniei politice și acolo unde trebuie să domnească înțelegere și armonică colaborare.

Camerele de Muncă ce se vor înființa, să fie cu adevărat un templu al muncii, unde să se învețe o singură evanghelie. aceia a înțelegerii, și să nu fie cluburi politice pline de ură și patimă. Căci altfel ne punem în calea propășirii industriale și comerciale. P.

— Bugetul Camerei Agricole din Cluj, este de cinci milioane trezeci mii lei. Bugetul este repartizat pentru cheltuieli personale, prăsilă de vite, plantație de plante, propagandă, călătorii de studii etc. O sumă importantă este rezervată și pentru cultivarea rezervelor de stat.

Părerii și reflexiuni asupra chestiunii Uzinei de apă din Cluj

În numărul precedent al ziarului nostru am arătat detaliat și cu exemple grafice situația favorabilă în care a ajuns uzina de apă a municipiului Cluj sub regimul român, indicând factorul, căruia i-se atribuie în mare parte aceasta situație.

Articolul nostru a avut răspunsul cuvenit și am primit chiar și răspunsuri și observații dela unii cetitori. Dăm loc în coloanele noastre unui astfel de răspuns, care lămuirește o altă parte a chestiunii și credem că facem serviciu util lăsând să se desfășure discuție publică în interesul acestei oraș.

Domnule Director,

În numărul 29—30 din 26 Sept. 3 Oct. 1926 al „Ardealului Economic” am celit cu atențiune și cu oare care satisfacție articolul despre reorganizarea serviciului Apeductului din Cluj, în care ni-se dă lumină clară asupra unei chestiuni atât de importante, scoțind la iveală un serviciu orășenesc, despre care s'a scris în ultimul timp, atât în foile românești, cât mai cu seamă în cele ungurești, unele articole, mai mult sau mai puțin obiective, fără să ni-se demonstreze însă exactitatea acelor afirmațiuni.

Pândesc de multă vreme apariția unui comunicat, care să clarifice în mod acceptabil și satisfăcător această chestiune, și mă bucur, că organul Dv., cu abateri norocoasă dela obiceiul de a vedea și chestiunile economice numai prin prisma politice, îmbrățișează chestiunile economice din realitate lucruri și din considerațiuni scutite de patima invidiei și a răutății, dându-ne posibilitatea a vedea progresul sau regresul în adevărata lor iconanță.

Și dacă cutez totuși să fac unele obiectivități și reflexiuni asupra chestiei serviciului Apeductului, o fac din convingere, că locuitorii acestui oraș, ar vrca să știe care este motivul, că totuși ceva nu e în regulă la Apeduct, în ce privește modul de gospodărie dela conducerea centrală, și că sunt juste chiar unele reclamațiuni și agitații a populației.

Chiar dintre șire și din declarațiile publicate în acel articol, se poate constata, că conducerea centrală — primăria — în această chestiune nu este calauzită în acest ram al gospodăriei orășenești de

principiul, că alimentarea cu apă a populației trebuie să se facă nu din punct de vedere pur fiscal, adică cu mai puțină grijă ca încasările taxei de apă să acopere cheltuielile de întreținere și amplificare, ci pornind din principiu, că aprovizionarea cu apă suficientă, ba chiar abundentă, trebuie să se asigure cu orice preț, chiar și cu jertfe materiale, bănești, acoperite din alte surse de venituri. Aceasta ar fi situația sănătoasă și ideală a unei oraș civilizată și matur, cum e orașul Cluj.

Alte necesități omeniești le poți mai ușor suplini în fel și fel de modalități. Ca să ai lumină: dela pași, luminări din său, stearin, petrol, aceti, gaz, până la electrică, alții posibilități. Apa însă — cea mai necesară pe lângă aer — nu o poți stoarce — afară de sudorile contribuabililor — din nici o materie, mai ales apa de beut.

Din datele comunicate vedem însă, că orașul Cluj, nu numai că nu sacrifică nimic pentru aprovizionare cu apă, ci are chiar foloase materiale, excedente, adică: încasările în anii din urmă depășesc cheltuielile, întrebându-se excedentele Apeductului pentru alte scopuri, în loc de a acoperi cheltuielile în plus, adică deficiturile Apeductului, din alte venituri ale orașului.

Aceasta e partea nesănătoasă și obiectionabilă în primul rând, din gospodăria orașului, ce o vedem aplicată cu prea puțină socoteală și rațiune în această privniță.

Înțelegem perfect o astfel de gospodărie, când e vorba de exemplu, de abator, căratul gunoaielor, călătoria — controlul alimentelor, pășuni, transporturi publice, tramvaie, teatre, uzine electrice, la cari venitul, ce incurge din toate impuse trebuie să acopere — să întrecă chiar — amortizarea sumelor investite și întreținerea lor, însă este inadmisibil și contrar intereselor populației a pretinde ca și din taxa apei să faci izvor de venituri.

Acest sistem de gospodărie ne împinge vrând nevrând la crutarea apei' să ne spăim mai puțin, să nu ne scldăm, să nu curgim albiturile, etc. Îndeajuns, căci se urcă taxa de apă! Să nu lășm apă în clozele, căci e scumpă!

Așa se raționează într'un oraș civi-

lizat? Așa se face progres în cultură?

Tot din cele comunicate în articolul precedent vedem, că în anii premergători anului 1923 — de când adică se realizează excedente din încasarea taxei de apă — în fiecare an erau deficituri la Apeduct.

După cele menționate mai sus, ar urma, ca gospodăria anterioară era mai puțin fiscală, prin urmare mai perfectă, decât cea actuală.

Aceasta însă numai la aparență. Deficiturile provenian din faptul, că încasările se făceau cu o neglijență și superficialitate, așa că reșanțele de încasări atingeau cotă de 50—70%. Avem informația, că aceste reșanțe se urca la milioane și ni-meni nu are grija de a-le încassa. Numai dobânda de întârziere ar acoperi aproape total cheltuielile personalului angajat special la încasarea acestor reșanțe, cari în mare parte se pierd, parte prin prescripțiunea legală, parte din motivul, că nu vor fi încasabile (decursuri, repatrieri etc.)

Ar ști da explicațiunea justificabile primăria sau direcțiunea Apeductului.

Chestiunea serviciului Uzinei de apă deci are și latura aceasta, care formează o problemă delicată și merită să fie clarificată chiar în măsura, cum s'a clarificat prima parte, adică cea a aprovizionării cu apă.

Un cetățean clujan.

Exportul de cereale din Bulgaria

În ultimul an, Bulgaria a exportat în total 357 milioane kg. mărfuri, din care 236 milioane kg. au fost grâne și făină ceea ce înseamnă 66 la sută din întregul export. În anul acesta, recolta bulgărească e foarte bună, așa că se așteaptă un export mai mare. S'au și vândut mari cantități din recolta de vară. În anul 1922—23 s'au exportat 97 milioane kg. grâu cu 793 milioane leve. În 1923—24 numai 49 milioane kg. cu 259 milioane leve. Anul următor fu foarte secetos, așa că exportul nu atinge decât o cifră neînsemnată. În anul 1925—26 se ajunge la 59 milioane kg. în valoare de 447 milioane leve, ceea ce reprezintă numai 17 la sută din întregul export. Cercurile comerciale speră că această cifră va fi întrecută anul acesta și că bilanțul se va apropia de cel din 1922. Deasemenea crescând exportul de făină, industria morăritului ia avânt. Numeroase mori s'au amenajat cu cele mai noi instalații.

GAZUL METAN

de Ing. dipl. R. Franck inspector industrial Cluj

Încalzirea cazanelor cu vaporii prin gaz metan

Industria din bazinul central al Transilvaniei datorește existența sa singur gazului metan ce se află acolo. Căci lipsese toți ceilalți factori de a căror prezență și colaborare este legată vitalitatea și trănicia unei industrii. Metanul, fiind materie combustibilă de înaltă valoare și relativ eficient, ușor transportabil și curat, se și utilizează în mare cantitate de industriile respective.

Dintre multe posibilități de utilizare tehnică a gazului, aci ne interesează numai aceea în care este aplicat în cazanele cu vaporii, în calitate de gaz arzător. Dacă ne cugem, la faptul că tehnic încălzirilor de această natură este relativ la început, în deosebire în ce privește utilizarea gazului de mocirlă (metan) din Transilvania bogat în metan, și că comunicatele străine relativ la experiențele de exercițiu cu atari încălziri prin metan, sunt foarte rezervate, atunci nu e de mirat, că și relativ la detaliile de construire a încălzirii cu metan predomină încă divergențele de păreri.

Poate și modul de dezvoltare a

industriilor respective a fost cauza că nu au luat nastere construiți de cazane cu vaporii speciale. Tot lui i se datorește și faptul că în regiunea gazului și astăzi încă se mai pot vedea cazanele pentru vaporii obișnuiți, cunoscute în tehnica arderii materiilor solide și lichide, sub numele de typ standard.

Nici nu e nevoie, ca aceste construcții să fie în curând suprimate, dar totuși economia lor trebuie mărită prin o schimbare sistematică a detaliilor lor spre o mai bună adaptare la mediul gazos, care trebuie să ardă.

Întâi ceva despre gazul metan în sufl. Compoziția lui nu este unitară. Variaza cu fiecare sondă. Părțile sale constitutive mai importante sunt metanul și homologii săi. Din ultimii însă sunt numai urme în gaz. Restul sunt gaze neutre.

În cifră medie acest gaz conține 99,1 la sută metan, plus circa 0,2 la sută oxigen. Restul, sunt gaze neutre.

Conținutul bogat în metan al gazului cauzează marea valoare calorică a gazului care la 0,0 C. și 760 mm presiune barometrică este de

de 9525 calorii pro metru cub, ca valoare calorică maximă. Cea minimă în aceleași condițiuni este în cifră medie 8560 calorii. În vederea arderii al acestui gaz este nevoie de 10 ori mai aer. Dacă masa de gaz și aer este bine regulată, atunci arderea este aproape perfectă. Ete fără flacără și fără lumină. Produsul arderii sunt în mod esențial acidul carbonic, azot și vaporii de apă.

Când amestecul gazului cu aer nu este perfect înainte de ardere sau când arderea se face cu exces de aer, atunci arderea devine incompletă.

În acest caz în reziduu obținem o cantitate mai mare de oxid de carbon, carbon, hidrogen, și chiar metan nears. În acest caz la ardere se observă o flacără lungă luminoasă chiar, provocată probabil de arderea secundară a carbonului și a hidrogenului.

Intrucât în exercițiul practic încălzirea trebuie aranjată proporționat cu sarcina cazanului, iar aranjarea neputându-se face întotdeauna după culoarea flacării, reiesă că ce important este ca în interesul economiei să ne servim de atari aparate, cari permit controlul intens al încălzirii (alimentării). În principiu aparatele de încălzire, cunoscute la motoarele alimentate cu combustibil lichid și solid sunt bune și în alimentarea cu gaze, cu rezerva că la unele trebuie schimbat sistemul

regulator. Precum am amintit mai sus gazul trebuie întin amestecat cu aerul înainte de a arde spre a obține o ardere cât se poate de completă. Acest fapt are loc în becuri special construite.

Formele de becuri ce se află astăzi în comerț și mai uzitate se împart în 2 grupuri principale anume în cari ținește gazul cu o presiune mai mare până la 1 atmosferă și 2 cari la funcționează numai pe lângă o presiune hidrostatică de câțiva mm. După modul cum lucrează becurile pot fi iarăși împărțite în 2 grupuri, în acele bazate pe sistemul bec Buuzeu așa numitele becuri cu curent paralel și în așa numitele becuri cu torziune la cari direcțiile curentelor de gaz și aer fac un unghi de 90° maximum.

Acest ultim sistem de becuri până astăzi nu s'a încetătenit în regiunea gazului. Becurile cu presiune înaltă ca cele fabricate de Danubia S. pe A. din Viena utilizează viteza curentului de gaz în vederea producerii presiunii negative necesare pentru a putea absorbi aerul. La porțiunea cea mai îngustă a aparatului absorbiția este maximă în porțiunea următoare care se dilată în mod conic are loc amestecul gazului cu aerul cari și-au micșorat viteza în urma trecerii lor prin partea mai îngustă a aparatului. Cu toate acestea în acest

spațiu, care servește amestecului, nu are loc un vârtaj propriu-zis, toluși amestecul dintre gaz și aer este satisfăcător, căci nici când nu s'a observat o aranjare concentrică a gazului și a aerului. Men inerea proporțiilor între gaz și aer și pe lângă variarea presiunii gazului nu sa putut constata dar pare a se menține căci odată aprins arderea din punct de vedere tehnic se menține. Experimentele apoi au arătat că aceste becuri se apropie foarte mult de realizarea arderii fără flacără care este prototipul arderii perfecte. Cantitatea de aer cu care lucrează este mică. Temperatura flacării este foarte înaltă, nu fapt ce trebuie menținat. Aceasta flacără fierbinte nu-i permis să atingă obiecte de construcție nici de fier nici de material pentru zidiri obținute.

Acelei împrejurări se atribuie faptul că aceste becuri nu pot fi prea utilizate în alimentarea interioară a cazanelor cu tuburi pentru flacără. Căci pentru a scuti suturile tuburilor de efectul flacării este nevoie să fie captușite cu Chamotte, care din punct de vedere tehnic al căldurii nu este la loc căci diminuează transmisia directă căldurii prin iradiere, și da nastere din punct de vedere a exercițiului tehnic la o serie de încercături. Aceste becuri cu presiune înaltă de prelează însă foarte bine la subalimentarea cazanelor cu tuburi

Becurile cu torziune sunt becuri cu presiune mică. Curentul de gaz intră în cilindru dealungul feței sale interne cu viteză mică, întâlnește aici vertical aproape curentul de aer ce intră paralel sau aproape paralel cu axa centrală a cilindului și trece astfel amestecat într-un dispozitiv unde acest amestec suferă o torziune puternică.

Aerul nu este aspirat de la sine ci trebuie pompat aci.

Becurile cu presiune mică și curent paralel imprumutate dela americani și cari se bazează tot pe principiul becurilor Buuzeu, sunt de obicei tuburi cilindrice astupate parțial la un capăt iar curentul de gaz aci curge dealungul axei lor centrale. Efectul aspirării gazului corăspuzător vitezei mici a curentului, nu este mare, gici și aerul curg paralel. Inconstanța curentului din horn care și el servește la aspirarea aerului influențează în mod nefavorabil masa de aer procurată. Astfel este ușor de înțeles că de ce da o flacără lungă luminoasă, încălzitul cu atari becuri, cari precum am amintit e semnul arderii incomplete.

De aci reese clar și faptul că de ce dau arderea cu atari becuri temperaturi în genere mai scăzute, mai ales dacă ne reamintim legea de iradiatie alui Stefan Bolgmann care zice că temperatura unei arderi depinde continuu în acid carbonic al gazului rezidual, iar acesta la

Chestiunea bursei la Cluj

Reprezentanții vieții economice din Cluj, și Arad n'au fost invitați la întocmirea proiectului pentru înființarea bursei. Protestul Clujului. Desacord între dnii Lăpedatu și M. Manoilescu pe chestiunea întreprinderilor vamale

În numărul trecut al „Ardealul Economic” am relatat gestul puțin elegant al Ministerului de finanțe de a omite Clujul din combinația înființării unei burse în orașul nostru. Afirmațiunile noastre se bazau atunci mai mult pe unele ipoteze, decât pe fapte precise.

Speram, că cu toate svornurile defavorabile nouă colportate de către cei interesați, până la redactarea definitivă a proiectului se va reveni asupra dispoziției luate, și orașul nostru se va bucura de o merită considerabilă din partea guvernului. Mărturisim ne-am înșelat în toate așteptările noastre și toate promisiunile ministeriale făcute cu prilejul vizitelor la Cluj, n'au fost decât baloane de oxigen, care s'au spart deodată cu plecarea înalților oaspeți. Chestiunea bursei la Cluj, pare a fi definitiv terminată.

Se menține dispoziția de până aci, adică, orașul nostru a căzut afară din combinație.

Aceasta se învederează și prin faptul, că la întocmirea proiectului pentru înființarea de bursă, n'au primit invitație decât orașele Arad și Timișoara, Clujul și Oradea-Mare fiind neglijate.

Primele — se afirmă — vor primi bursa, întrucât la Timișoara funcționează de mult în sânul asociației economice Lloyd un tribunal al bursei, iar Aradul era să fie reședință de bursă deja la declararea războiului din 1914 și numai consecințele defavorabile ale confetrației europene a împiedecat acest lucru.

Aceste sunt motivele pentru cari primele două orașe sunt preferite Clujului și Orăzii-Mari.

Nu ne gândim să protestăm contra dispoziției luate. Aradul și Timișoara în urma vieții comerciale și industriale intense erau indicate considerației Ministerului, nu mai puțin este adevărat însă, că nici Oradea-Mare și nici Clujul nu sunt mai prejos din acest punct de vedere decât celelalte două orașe ardeleni.

Și totuși de aceste nu s'a ținut seamă, deși Clujul duce o luptă aprigă în această chestiune care datează din 1920, contnutată fiind și în 1922 sub guvernarea liberală, ajungând la rezultatul, că ministrul de finanțe de atunci, a invitat Camera de Comerț din Cluj, să-și trimită reprezentanții pentru întocmirea proiectului legii bursei.

Delegatul a și fost trimis în persoana dlui Nicolae Căciula, care a depus toată stăruința, ca bursa să ia ființă la Cluj.

Desigur nu Camera de Comerț din Cluj poate fi acuzată, pentru neîndeplinirea acestui imperios desiderat.

Credința noastră era mai tare astăzi ca oricând, că atunci când avem ca titular al departamentului finanțelor pe un ardelean, chiar clujan, pe dl. Al. Lăpedatu, chestiunea bursei nu va dăinu mult ținând într-o continuă surescitare pe reprezentanții vieții economice de aici, ci va lua ființă neînșăzită, fiind aceasta în interesul bine priceput al

industrii și comerțului din Ardeal.

Camera de Comerț din Cluj a trimis un protest contra acestei neglijări a intereselor orașului nostru, al cărui efect îl așteptăm cu nerăbdare să se producă, ca să ne putem spune și noi ultimul cuvânt în această chestiune.

În legătură cu aceasta nu e rău să amintim și chestiunea întreprinderilor vamale, care actualmente formează obiectul unei agitate discuții contradictorii între titularul departamentului de finanțe și subsecretarul de stat al acestui departament.

Ultimul a declarat ca prilejul vizitei sale la Cluj, că îndată ce se va înființa o societate particulară anonimă, ale cărei statute vor fi aprobate, Ministerul îi va acorda numai decât concesionarea înființării întreprinderii vamale.

Față de aceasta, dl. Lăpedatu este de părerea, că aceste întreprinderi vamale nu pot lua ființă, decât după votarea noii legi vamale, când se vor studia modalitățile înființării.

În acest caz întreprinderile vamale n'ar lua ființă decât la toamnă sau primăvara anului 1927.

Se crede să punctul de vedere al dlui Lăpedatu va triumfa asupra celui al dlui M. Manoilescu.

Nu e de mare importanță înființarea aceasta cu o întârziere de câteva luni, numai să nu fim și de astădată neglijăți, pentru că prosperarea economică și industrială e strâns legată și de aceste instituții.

Tablou

de societățile și băncile cari au primit autorizație de funcționare sau sporire de capital în diferitele sedințe ale Comisiei Speciale Economice.

— Banca de credit mărunț și economice societate anonimă din Satu Mare se autoriză funcționarea.

— „Textila” societate anonimă pe acțiuni pentru comerțul, manipularea și comisionul de mărfuri, din Sighetul Marmației se autoriză funcționarea.

— Prima fabrică de piele din Agnita, societate cooperativă din Agnita se aprobă sporul de capital.

— Societate anonimă pentru mine și industrie „Prometheus” din Oradea-Mare, se autoriză funcționarea.

— „Teba” Tesătorie de bumbac, Societate anonimă din Arad se autoriză funcționarea.

— „Cassa noastră” Societate anonimă pentru bancă, comiș și industrie din Satu Mare, se aprobă sporul de capital.

— Banca pentru agricultură, industrie și comerț soc. anon. din Dej se aprobă sporul de capital.

— „Borodul Mare” soc. pe acțiuni pentru exploatarea de păduri din Oradia se aprobă sporul de capital.

— „Retezătul” soc. pe acțiuni pentru industria lemnului din Caransebeș, se aprobă sporul de capital.

— „Industria de lemn” din Ditrău soc. pe acțiuni, din Ditrău se autoriză funcționarea.

— „Topa de Criș” soc. anon. pentru exploatarea, de păduri cu sediul în Oradia se autoriză funcționarea.

— Fabrica de furnir și industria lemnului „Prohasca” din Deta, se aprobă sporul de capital.

— „Jgnafie Hirsch” societate anonimă pentru comerțul din Hațeg se autoriză funcționarea.

— Josef Karvec & Co. fabr. că de pielărie soc. anon. din Meiaș se autoriză funcționarea.

— „Societatea anonimă a orașului Turda pentru gaz de pământ din Turda se autoriză funcționarea și sporirea capitalului.

— „Carpatia” fabrică de piele, Societate anonimă din Sighetul Marmației, se autoriză funcționarea.

— „Băile Borsec” Societate anonimă din Cluj, se aprobă sporul de capital.

— „Astra” prima fabrică română de vagoane și motoare din Arad, autoriză funcționarea și sporirea capitalului.

— „Banca Comercială Română” Soc. An. din Cluj, se autoriză funcționarea.

— „Avrigeana” Cassa de economii Soc. pe acții din Avrig se autoriză funcționarea și sporirea capitalului.

— „Mercur” Bancă de comerț și industrie Soc. An. din Timișoara, se autoriză funcționarea.

— Asociațiunea de anticipațiuni Soc. pe acții din Codlea se aprobă sporul de capital.

— Banca Economică și Banca Hipotecară Transilvăneană, Societăți anonime din Cluj, se autoriză funcționarea sub firma: Băncile Unite (economică și hipotecară) Societate Anonimă.

— „Schmolpasta” fabrică de articole chimice Soc. An. din Brașov se aprobă sporul de capital.

— „Frajii Schiel” Soc. An. pentru fabricarea mașinilor din Brașov, se aprobă sporul de capital.

— „Schmitzer” magazin de fierărie Soc. An. din Timișoara se autoriză funcționarea.

— Fabrica de sobe și produse ceramice Soc. An. din Bistrița se aprobă sporul de capital.

— Fabrica de mașini agricole și lăcătușerie Soc. An. din Careii Mari, se aprobă sporul de capital.

— „Hefaios” uz na de fier și fabrică de osii, soc. anomă din Dicioșmartin, se autoriză funcționarea.

— „Uzinele Hauts Eidam” Soc. An. română din Arad se autoriză funcționarea.

— „Librării” Școalelelor (fostă Tiranu) Soc. An. din Oravița se aprobă sporul de capital.

— „Vasile Negru și soțul” Soc. An. pentru exploatarea de păduri Oradia, se autoriză funcționarea.

— Exploatarea pădurilor din părțile Băii Soc. An. cu sediul în Satu Mare, se autoriză funcționarea.

BANCA CHRISOVELONI S. A. R. CLUJ
ca Reprezentanța
oficiului de vânzarea a zahărului
din București
Primește comenzi de zahăr conform condițiilor și cu prețurile fixate din partea Oficiului de vânzare al zahărului în orele de serviciu, — la Secția Comercială a sucursalei Băncii din Cluj
Str. Memorandului No. 8.

Dentru ajutorarea construcției de locuințe

La Ministerul muncii s'a instituit o comisiune de studii pentru a găsi mijloacele necesare în sprijinirea construcției de noul locuințe.

Cu acest prilej dl. Trancu a făcut câteva declarații presei arătând faptul imbucurător că în timpul din urmă se construiește mai mult ca înainte, dar totuși insuficient pentru a se putea rezolvi pe această cale criza de locuințe. Dl. Trancu e de părerea că ar trebui să se construiască de cincinci mai mult decât în prezent pentru a putea vorbi de rezultate satisfăcătoare.

Noi credem că și de douăzeci de ori mai mult, și încă ar fi puțin dată fiind criza de azi a locuințelor. Ori cine a putut constata că dintre aceia cari clădesc sunt foarte puțin funcționarii publici, improprietarii cu locuri de casă, fiindcă ei fără o intervenție din partea Statului, nu dispun de mijloace materiale pentru clădirea de locuințe.

Și tocmai ei sunt aceia cari au mai multă nevoie de locuințe.

O comisie de studii e bine că s'a numit, cel puțin acum, în al optălea an dela unire, dar concluziile la care va ajunge trebuiesc puse îndată în aplicare. Statul fiind gata în orice moment să poată pune la îndemâna funcționarilor împrumuturile necesare, cu dobândă omească.

Știm că lucru e imposibil fără luarea în considerare a capitalului strein, și nu sunt semne ca actualul guvern să aibă mai mulți sorji de izbândă în aducerea capitalului extern, decât guvernul trecut.

Pe lângă actualele legi economice și de comercializare, capitalul strein nu va veni, iar modificarea lor nu o poate face guvernul.

Dl. Trancu va rămânea, probabil, cu lucrările comisiei, iar construcțiile noi le vor face tot cei ce le-au făcut până acum: băncile, întreprinderile și particularii cu dare de mână.

E adevărat că și prin aceste construcții se ameliorază întru câteva criza de locuințe, dar nu în măsura de lipsă pentru a se suspenda regimul chiriilor. Numai prin edificările răzlețe problema va avea nevoie de decenii pentru a fi soluționată, fiindcă noi avem lipsă, mai ales în orașele din noule provincii, de întregi cartiere pentru funcționarii români.

Azi când capitalul extern caută

plasamente în toate țările, ajungând în America de pildă abia la o dobândă de 3/2, ar fi gata să vină și la noi când statul i-ar putea da asigurările de lipsă asupra plasamentului și a conținutului de drept. Societăți particulare întemeiate

anume în vederea nouilor construcții, fără o garanță din partea Statului, vor fi asemenea în neputință de a ajunge la capital strein.

Comisiile de studii sunt bune, dar în combinație cu posibilitatea de a aduce capital extern.

Comerțul exterior al Elveției

Legăturile cu România

Pentru cătitorii nostri cari se ocupă cu comerțul exterior, sperăm nu va fi lipsit de interes, publicarea de mai la vale, relativ la relațiunile noastre comerciale cu Elveția.

(Extras din raportul dlui Dr. J. Antohi, atașatul comercial al României la Berna).

Cifrele comerțului exterior al Elveției pe primul semestru al anului 1926 arată o situație defavorabilă față de epoca corespunzătoare din anul precedent. Într'adevăr comparând mișcarea exportului și importului în cele două semestre avem:

1925	
La import	1.257,4 mil. fr. elv.
La export	1.183,8 " " "
Un deficit	43,6 mil. fr. elv.
1926	
La import	1.069,3 mil. fr. elv.
La export	873,0 " " "
Un deficit	196,4 mil. fr. elv.

La această situație a contribuit, pe deoparte, costul urcat de producție cu care are de luptat industria de export, iar pe de altă parte scăderea puterii de cumpărare a unora din valutele țărilor cu care Elveția are importante raporturi de schimb.

Pe luna Iunie 1926 exportul Elveției, arată totuși un oarecare progres față de luna precedentă, mai ales la grupa mașinelor, ceasornice, produse animaie, aluminiu și obiecte de aluminiu; mai puțin însemnat la culori, droguri și parfumerii, coloniale, lemărie, materii minerale și îngrășăminte.

La import se observă un progres la produsele fabricate, materii prime și din contră, o scădere remarcabilă la produsele alimentare și agricole.

Comerțul cu România

Pe primul semestru al anului 1926 s'a cifrat (în fr. elvețien) la:

	Import	Export	Diferență
Ianuarie	1.174.674	716.255	457.719
Februarie	639.047	852.456	213.409
Martie	449.800	1.118.191	622.471
Aprilie	534.590	956.330	430.740
Mai	543.041	997.070	454.029
Iunie	593.008	778.912	185.904

Observăm cum în decursul acestui semestru, în afară de luna Iunie, când balanța comercială a fost în favoarea noastră, în toate celelalte luni, Elveția a fost de 493.008 fr. elvețieni.

Țara noastră a exportat în Republica federală, în cursul acelei luni, următoarele mărfuri:

	Kgr.	Fr. Elv.
Orz	683.390	157.428
Ovăz	187.471	43.436
Porumb	115.028	25.194
Scânduri de stejar	103.000	25.074
Scânduri esența fotoase	481.115	87.790
Scânduri esența reșinoase	470.980	75.255
Benzina	116.596	40.900
Petrol	14.645	3.500
Produse distilate de petrol	15.330	4.800
Produse proaspete de grădini	25.708	6.500
Măhuri	16.675	9.275
Oată	7.000	15.000
Turte o'cagineose	39.500	12.003
Mațe uscate, bășici	9.840	71.789

Urmează apoi, pentru valori mai mici, semințe de muștar, păsări tăiate, miere, resturi animale, nuci, broderii de mână, covoare etc.

În cursul aceleiași luni Elveția a exportat în România, mărfuri în valoare de 778.912 fr. și anume:

	Fr. Elv.
Mașini diverse, dinamuri	210.743
Fire și țesături de bumbac	183.574
Mătese și site de mătese pentru mori	94.166
Ceasornicării	64.371
Culori și indigo	59.701
Produse chimico-farmaceutice	42.386
Broderii, galuri, perdeli	26.309
Metale și obiecte de metal	22.004
Articole de lână, treste, etc.	18.843
Contori electrici, fonografie	17.941
Bijuterii false	15.600

Urmează apoi, pentru valori mai mici: articole de mercerie, pielărie, hârtie, instrumente de precizie, automobile, biciclete etc.

rându-i este în funcție de bunul mers al arderii.

Căldura produsă astfel, poate fi condusă la cazane, respective la masa de apă din cazane în trei moduri, întâi prin conductibilitate 2, prin convecție și 3. prin iradiatie.

Pentru exercitiul cazanelor este important al doilea și al treilea mod. Corăspunzător cercețurilor recente liferării căldurii prin iradiatie trebuie să i se dea o mai mare importanță ca până acum. Pare că întrece cu mult propagarea prin convecție a căldurii. Influența iradiierii crește cu urcarea temperaturii. Teoretic trebuie notat că emiteria razelor de căldură nu depinde de suprafețele geometrice ci de substanța însăși. Dacă vom vorbi în cele ce urmează de suprafețe, acestea trebuiesc înțelese în acest sens. Trebuie apoi observat ca suprafețele și corpurile tehnice au o capacitate de absorbție și de emisiune ce diferă după culoarea lor, acele corpuri cari se apropie de negrul absolut absorb mai mult și reflectează mai puțină căldură.

În ceea ce privește iradierea gazelor, până în timpul din urmă se credea aproape neglijabilă. Experimentele recente însă au dovedit, că gazele ce contin acid carbonic, în cantitatea mai mare au o capacitate de iradiere foarte mare.

Flăcările cari nu luminează iradiază puțin. Flăcările luminoase, desi conform arderii lor incomplete

nu posed o temperatură mare de ardere, totuși în cât privește capacitatea lor de iradiatie se apropie mult de aceea a unui corp absolut negru cu aceeași temperatură.

De toate aceste fapte trebuie ținut cont la transformarea spațiilor de încălzire din cazanile pentru vapori. Pare a fi adevărat, ceea ce se afirmă ală dată, că tehnica de construcție a cazanelor a luat o cale greșită, întrucât s-a legat prea mult de legile convecției în timp ce legile iradiierii le-a neglijat, aproape complet.

Aceasta privește în deosebi construcțiile normale de pe teritoriul cu gaz, aranjate mai de mult în vederea arderii (alimentării) cu lichide și solide, cari au fost adaptate în vederea noului combustibil numai prin mici modificări și prin clădirea becurilor. Prin aplicarea sistematică a principiilor susamintite se va obține aci o economie mult mai mare.

Înainte de introducerea becurilor cu presiune înaltă, erau mult simpatizate becurile cu presiune mică și cu curent paralel, cu ajutorul cărora deși arderea nu era completă, totuși era acceptabilă.

Când au început să se utilizeze cu 2 ani înainte becurile cu presiune înaltă sub forma imaginării pentru înțaiși dată la un cazan cu tuburi pentru flăcări. circumstanțele iradiierii nu au fost de ajuns luate în considerare. Năntea cazanului s-a clădit antreu în care era insuflat

amestecul de gaz și aer pe o grămadă mare de pietri Chamotte. Era astfel naturală că căldura iradiată dela această grămadă, conform caracterului ei difuz încălzea mai mult părțile la autrelui decât masa de apă din cazan.

Critica comparativă a praxeii în curând constată că acest fel de becuri cu insuflare nu sunt apte, pentru cazanele cu tuburi pentru flăcări, și s-au propus de firmă care producea aceste becuri, un fel de becuri canelate cu ajutorul cărora gazul combustibil nu mai trecea prin o antisambă ci grație utilizării unor turbiloane, era insuflat direct în cazan perpendicular pe axa, tuburilor pentru flăcări.

În timpul cel mai apropiat fabricele, cari utilizează becuri cu presiune înaltă pentru cazanele lor cu tuburi pentru apă, concepând corect lucrurile, au adaptat spațiul de încălzire în vederea utilizării căldurii iradiate în modul cel mai bun posibil, și astfel au obținut rezultate excelente.

Cu ocazia unei inspecții de cazan am fost și eu, făcut atent la disarmonia care era între consumarea gazului și între efectul cazanului. Întrucât problema nu putea fi rezolvată pe cale matematică teoretică, s-a încercat rezolvarea ei în mod practic.

Astăzi, în urma multor experiențe se poate afirma că grație adaptării

spațiului de încălzire la legile de iradiatie susamintite indeoabi la cele încălzite cu gaz, se obțin frumoase economii de căldură.

Ar putea servi de plăcă de iradiere un corp compus din material rezistent căldurii, de formă semicilindrică sau parabolică care să cuprindă cât se poate de bine partea inferioară a flăcării și care totodată ar fi și fondul cazanului. Tot astfel s-ar putea construi și părții laterale a spațiului de încălzire și anume astfel că atât emisia lor directă cât și cea reflectată de căldură să invadeze întru cât se poate mănunchiul de tuburi din cazan. Întrucât suprafața de încălzire iradiată crește în acest mod, conform legii lui Stefan Belzmann crește și factorul căldurii propagate prin iradiere. Astfel nu poate avea loc nici răcirea flăcării.

Cantitatea de căldură liferată susamintitelor pietri Chamotte, cari în conformitate cu capacitatea sa de absorbție, poate fi considerată de corpi gri, și cea nereflectată, care cum se știe iese prin conductibilitate înafara spațiului de încălzire și astfel se pierde, este mai mică decât căldura corăspunzătoare încălzirilor fără atari dispozitive a spațiilor de încălzire.

În interesul economiei se mai poate face ca părțile laterale și fundul spațiului de încălzire să fie împrejmuiți de canale cu aer, iar

de acolo aerul să fie aspirat de bec. O deosebită atenție la construirea plăcii iradiatrice trebuie să-i dăm faptului ca în timpul arderii flăcării să fie secură, căci efectul căldurii sale depinde de temperatura ei. Cu cât este mai uniformă, cu atât este mai uniformă și iradierea suprafeței încălzite, cu atât mai mare este, media efectului iradiierii. Pe lângă o încălzire astfel aranjată nu este o realitate un efect de vagon de 100 sau mai mulți kilograme m³ pe oară în produs de suprafața plăcii iradiant, căldura ce o primesc celelalte părți ale cazanului prin convecție și conductibilitate este minimă. Și aceasta înseamnă că partea posterioară a cazanului dezvoaltă foarte puțin vapori.

Experiențele practice au dovedit că suprafețele de încălzire supraîncălzite în caz când se întrebunțează, ca combustibilul gazul nu redau aceasta supraîncălzire în alt fel ca atunci când combustibilul este carbunele. Aceste suprafețe trebuiau să fie mai mult apropiate de izvorul de căldură spre a produce în atari, condițiuni efectul satisfăcător. Acest fapt își are explicația într'altel probabil și în cantitatea mai mică de iradiatie închise corăspunzătoare, cantități mai mici a gazului pentru încălzit.

În ce privește discutarea spațiilor de încălzire a cazanelor cu vapori încălzite cu metan, rămâne deschisă o întrebare interesantă, anume ce

este mai avantajos din punct de vedere tehnic pentru călduri; utilizarea unei sigure flăcări sau a cătorva de o intensitate mare, sau distribuția curentului principal de gaz la mai multe locuri mici de încălzire delungul plăcii iradiatrice, spre a putea clădi spațiile de încălzire în conformitate cu ea, spre a putea astfel utiliza la maxim căldura iradiată conform principiilor de mai sus.

Rămâne de cercetat că nu reușim cumva prin acest mod, să adaptăm întreaga suprafață încălzită la producerea efectului înalt de vapori. O ală întrebare ne clarificată încă este că oare nu ar fi avantajosă diminuarea vitezei gazului ofazelor pentru încălzit prin care fapt gazul curgând mai gros și s-ar utiliza iradiatia sa direcț în eli să.

Cum vedem capitolul încălzirii cazanelor cu vapori și implicit celelalte încălzirilor (industriale) cu scopuri industriale este departe încă de a fi închis.

Find dificil de a interpreta unele fenomene în mod matematic, singure experimentările și experiențele practice vor fi acele cari ne vor pune pe calea (posibilității) de ameliorare, aprecierii juste a posibilităților de ameliorare, cari tind la obținerea unui efect mai mare dela energiile de cari dispunem.

Transporturile gratuite și cu reducere pe C. F. R.

— Textul noului regulament —

„Monitorul Oficial” publică textul regulamentului pentru transporturi gratuite sau cu preț redus pe căile ferate române.

Dăm mai jos textul noului regulament:

Transporturi gratuite pt. oficialități

Transporturi gratuite de persoane se acordă pentru:

1. Miniștrii, subsecretarii de Stat și președinții Corpurilor legiuitoare și familiilor lor (soție și copii minori), precum și I. P. S. S. Patriarhul României, având drept la vagoane speciale și la transportul gratuit al automobilelor personale.
2. Miniștrii plenipotențiarilor streini și șefii de misiuni cu familiile lor (soție și copii minori) dacă în țările respective se acordă reciprocitate reprezentanților României.
3. Membrii Corpurilor legiuitoare. La expirarea mandatului sau dizolvarea Adunărilor vor mai beneficia de aceste permise încă 15 zile.
4. Inalții demnitari al Curții Regale și Prințiare.
5. Foștii miniștrii și sub-secretari de Stat ai țării.
6. Foștii membrii al consiliului de administrație CFR., foștii directori generali al CFR., precum și foștii sub-directori generali al CFR.
7. Șeful marelui Stat-major al armatei și inspectorii generali do armatei.
8. Funcționarii din administrația centrală a ministerului de comunicații și ministerului de lucrări publice, inclusiv consiliul tehnic superior, după aceleași norme ca acei a CFR.
9. Alegătorii cu ocazia alegerilor generale sau parțiale pentru Corpurile legiuitoare, în clasa III.
10. Funcționarii administrațiilor de căi ferate streine, pe baze de reciprocitate în clasele în cari au dreptul în țara lor.
11. Transporturile militare pentru mobilizări parțiale sau totale, precum și pentru manevrele mari de toamnă sau ajutor în caz de incendii, inundații, etc.

Permisele ziaristilor

12. Se pune la dispoziția ziarelor și revistelor 100 permise normale cu câte o fotografie și 200 permise cu două fotografii nominale, repartizate la diferite ziare, reviste și ziaristi, de o comisiune compusă din trei membrii ai asociațiilor oficiale ale presei șefii biroului presei din ministerul de interne și un delegat al acestui departament, sub președinția secretarului general al ministerului comunicațiilor și aprobate de ministerul comunicațiilor.
13. Aceste permise sunt date în scopul ca ziarele să informeze exact publicul și în caz că nu s'ar conforma, permisul se va putea retrage de consiliul de miniștri.
14. Elevii școlilor politehnice la ducere și întoarcere din vacanță.
15. Martorii chemați de Tribunalele civile și militare în afaceri penale pe baza citațiilor vizate de cei în drept, numai în clasa III.
16. Corpurile eroilor morți în război și însoțitorii lor.
17. Personalul direcțiilor societății

„Mormintele Eroilor”, 10 permise anuale temporale pe timp de 10 ani, cu câte o fotografie.

17. Coloniile formate de societățile pentru combaterea tuberculozei recunoscute de Stat, la localitățile de cură balneară sau climaterică.
18. Membrii ordinului „Mihai Viteazu” în clasa I.
19. Veteranii războiului Independenței din 1877—78.

Reduceri de 75 la sută

Transporturi cu reducere de 75 la sută din tarif se acordă pentru:

1. Funcționarilor și pensionarilor Statului, județelor, comunelor și stabilimentelor publice de binefacere ale căror bugete se votează de Adunarea deputaților, funcționarilor Băncii Naționale pe tot timpul cât această instituție face oficiu de trezorerie pentru CFR. și membrilor familiilor (soție și copii minori) funcționarilor, pensionarilor și parlamentarilor.
2. Sudenților și elevilor școlilor de Stat sau elitalize când se duc și se întorc din vacanțele școlare.
3. Numărul călătorilor este fixat la 12 pe an pentru pensionari și la 6 pe an pentru membrii familiilor ofițerilor, pensionarilor și tuturor funcționarilor prevăzuți la punctul 1 al acestui articol.
4. Se va prevedea ca subvențiune de Stat pentru toate aceste gratuități și reduceri de transport o sumă care se va fixa prin legea bugetară.
5. Aceste reduceri nu se aplică la biletele care au deja o reducere față de tariful normal.
6. Călătoriile se vor face pe baza unor carnet de identitate cu fotografie, eliberate de departamentele respective, vizate și investite cu timbru sec CFR.
7. Turneurile de propagandă organizate de Teatrele Naționale sau subvenționate de Stat, dându-se vagoane pentru cel puțin 15 persoane, iar bagajele vor fi taxate cu tariful de mică înțeață.
8. Congresele anuale cu caracter pur cultural și de propagandă națională ale Ligii Culturale din București, „Astrei” din Sibiu și adunarea generală a societății Scriitorilor Români din București.
9. Coloniile școlare organizate de instituțiile de Stat sau recunoscute de Stat pentru a merge în localități balneare sau climaterice.

Reduceri pentru autoritățile publice

Orice autoritate sau instituțiune publică, poate acorda funcționarilor sau persoanelor ce depinde de ea sau în legătură cu ea transporturi pe CFR. cu reducerea ce vor găsi necesară.

Pentru aceasta autoritățile și instituțiunile publice, își vor procura dela administrația CFR. carnet de certifiacate de călătorie pe zone și clase cu preț redus de 25 la sută, 50 la sută și 75 la sută din taxele tarifare, plătind sumele reprezentând aceste reduceri. În baza acestor certificate casele stațiunilor CFR. vor elibera prezentatorilor bilete de călătorie cu reducerea corespunzătoare certificatului în schimb.

bul plății diferenței dintre taxele tarifare și reducerile scrise pe certificat,

În afară de aceste gratuități și reduceri și cu excepțiunea dispozițiilor regulamentului pentru transporturile militare, cari nu sunt contrarii acestui regulament, nu se mai pot prevedea alte gratuități, sau reduceri de tarife pe CFR. în nici un alt regulament, fără avizul consiliului de administrație al Cfr. și hotărârea consiliului de miniștri.

Prezentul regulament intră în vigoare pe ziua de 1 Octomvrie a. c. afară de dispozițiunile dela art. III. punctul 3. alineatul al doilea care se va pune în aplicare dela 1 Ianuarie 1927.

Referatul profesorului Kemmerer asupra situației economice din Polonia

Cunoscutul savant american profesorul Kemmerer și membrii comisiei au înaintat săptămâna trecută ministerului de finanțe polonez, rezultatele cercetărilor cari sunt cuprinse în 13 capitole și formează un elaborat de 800 pagini. Acest elaborat se referă la chestiunile cele mai principale și anume: 1. Stabilizarea zlotului. 2. Situația băncilor pe actiuni din Polonia. 3. Schimbarea statutului Băncii Naționale poloneze. 4. Politica de credit a Poloniei. 5. Organizarea veniturilor financiare ale statului. 6. Controlul fiscal și al contabilității dela ministerul de finanțe. 7. Administrația vamală. 8. Administrația vamală din orașul liber Gdansk. 9. Industria sării în Polonia. 10. Comerțul extern. 11. Necesitatea legii asupra contabilității. 12. Proiectul fondului bancar și 13. Monopoul asupra tutunului. În referatul său profesorul Kemmerer atrage atenția asupra lipsurilor sistemului impozitelor unde o parte însemnată din populație nu plătește nici un fel de dări pe când restul locuitorilor este prea mult împovărat cu impozite. În ce privește politica exportului polonez și dezvoltarea industriei, autorul constată că Polonia fiind o țară agricolă nu trebuie să ducă o politică exclusiv industrială și pe de altă parte demonstrează că reforma agrară ar fi în dauna statului. Profesorul Kemmerer arată necesitatea construirii de elvatoare iar în referatul asupra băncilor se expune în modul următor: Una din chestiunile cele mai importante ale edificiului bancar polonez este recăștigarea populației pentru băncile pe acțiuni. Rănille aplicate creditului în ultimii 3 ani, au fost prea numeroase și în multe cazuri au principniuit creditorilor polonezi și străini, pierderi considerabile. În această stare de lucruri băncile au suferit foarte mult și 20 din ele au trebuit să dea faliment. Profesorul Kemmerer este de părere că numărul băncilor pe acțiuni în Polonia este prea mare și situația lor se prezintă astfel încât este îndoelnic dacă în raporturile economice actuale vor putea mulțumi pe creditori în caz de lichidare. Economistul american crede că băncile mai slabe trebuiesc lichidate și aceasta sau prin încorporarea lor în instituțiile mai puternice sau prin o completă dizolvare. Asupra băncilor poloneze este necesar a se exercita o sistematică supraveghere juridică.

Titlurile de gaj Ungaria cumpără titlurile de gaj din Ardeal

Dela o vreme incoace s'a observat un deosebit interes față de titlurile de gaj ipotecar, și diferite hărții de valoare. În deosebi Ungaria a trimis o mulțime de agenți cari să cumpere aceste titluri rămase în Ardeal și Banat. Dar nu numai agenții veniți de dincolo, ci și câteva bănci din Cluj, se ocupă în urma autorizației celor interesați dela Budapesta, de aceasta afacere. Motivul pentru care li se dă asemenea importanță acestor titluri este, că în Ungaria se vorbește serios despre o revalorizare a hărțiilor de valoare.

Revalorizarea încă nu este fixată, știrea însă a fost acreditată de o declarație a ministerului de finanțe ungar.

Aceste hărții de valoare nefiind cotate la bursă, se vând în comerț. În Ardeal și Banat sunt o mulțime de asemenea hărții de valoare, cari însă nostrificațe fiind de către statul român și înaintate administrațiilor financiare nu pot forma obiectul unui comerț particular. Sunt însă și asemenea proprietari, cari la vremea sa n'au înaintat aceste hărții de valoare, așa că astăzi pot să facă un târg mai bun poate.

Nu se știe se sumă vor primi proprietarii acestor hărții de valoare, și ce este mai rău, nici ziua măcar cu aproximație nu o știu. Iar proprietarii „fericiți” care de frică că nu vor vedea o para chioară au pus hărțile lor de valoare pe fundul lăzii, azi le pot scoate și să le vândă agenților din Ungaria.

Prețul nu va fi mai ridicat desigur, există însă avantajul, că vor primi banii numai decăt.

Când revalorizarea va fi sigură și când prețul va fi fixat, vânzările, cari azi sunt puține, se vor înmulți considerabil. Atunci vom, reveni și noi în mod detaliat.

Electrizare Serbiei meridionale

De curând a fost terminată noua uzină hidroelectrică din Tetov în Serbia meridională. Este utilizată energia râului Cena, a cărui apă captată într'un basin străbate un canal de beton construit în acest scop până la turbinele uzinei. Vor primi curent electric orașele Tetov, Ghistorav, Skopli și alte orașe din Serbia sudică. Probele de încercare au reușit foarte bine așa că centrala va furniza curent în mod regulat. Cena face parte din cele mai rezezi ape din Jugoslavia, care împrejurare a fost utilizată de ingineri spre a obține o diferență de nivel totală de 78m. ceace asigură o energie de 3.000 HP. Simultan cu construcția canalului de 1.200m. și a rezervorului a fost construită și o rețea electrică de distribuție și stațiuni de transformării, astfel că se va putea trece imediat la furnizarea curentului cu o tenziune de 35000 Volți. Noua uzină e în privința capacității cea mai mare centrală electrică între Belgrad și Salonic și prezintă pentru Serbia meridională o deosebită însemnătate. Ea a fost construită de către o întreprindere particulară cu 20 milioane dinari.

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!
Un cadou folositor și prețios este mașina de cusut „SINGER”
Se poate procura și cu plăți în rate lunare extraordinar de avantajoase
Instrucție gratuită în brodat artistic, în zilele săptămânii dela 8—1 și după masă dela 3—7
BOURNE & Co.
Cluj, Strada Memorandului No. 25.

ELEONORA SZILÁGYI S. A.

Fabrică autorizată pentru producerea de liqueururi, romuri și cognac, și

Prima Fabrică Română de șampanie CLUJ.

PRODUCE:
tot soiul de liqueururi, romuri, cognac și punchuri de prima calitate și igienice autorizate prin legea sanitară.
Șampaniile excelente „Favorit”-sec, „Dem”-sec, „Extra”-sec și „Femina”
Pivnițele societății sunt aprovizionate cu vinuri provenite din cele mai renumite podgorii aredenești, din vechiul Regat și podgoriile Aradului.
Specialități: „Rössmáli”, Șom-dulce (Cornă), Rizling-dulce, Călugăruț sur și vinuri de „Asszu”.

Biroul central, pivnițele și fabrica de șampanie se află în **CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 103.**
Filiala: în **REGHINUL-SĂSESC.** (Casă proprie.) 16—52

Trifoi și lucernă

Cumpărăm ca și în anii trecuți orice cantități de semințe de trifoi și lucernă pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

ATENȚIUNE!
Acelor proprietari, cari ne vor vinde nouă produsele lor, ne obligăm, ca să le discutăm (curățim de mătăsă) gratuit a zecea parte din marfa vândută nouă, pentru a fi întrebuințată la viitoare însămânțare.

BANCA CENTRALA, secția Cereale CLUJ, Strada Regina Maria Nr. 1—3.

Mare târg de GHETE LA

FRAȚII GONDA

Cluj—Oradea-Mare
(vis-a-vis de postă)
Pentru funcționari prețuri reduse

Au sosit noutăți de stofe pt. sezonul de toamnă și iarnă!

de mantale
de paltoane
de haine

Stofe bărbătești

Stofe de mantale pentru copii

Acoperitoare și covoare de lână în orice calitate.

GROMEN & HERBERT

Depozit de Fabrică pentru stofe. Cluj, Regele Ferdinand Nr. 13.

IN VEDEREA INTERNATELOR

Toate imprimările de contabilitate
Foi de zi,
Evidența alimentelor,
Tablouri, Chitanțe
etc.
se pot procura la

LIBRARIA BOROS, CLUJ

Nu strică

să încercați Doamnă cât de bine vă aranjază ochelarii fără cadru dacă suferiți de miopie.
Mare asortiment de ochelari și binoculi în magazinul
Fiul lui
MATIA KUN
CLUJ, Cal. Victoria No. 2.

